

क्र. संकीर्ण-१४२६/प्र.क्र.१८१/कार्या-३
विधि व न्याय विभाग, मंत्रालय,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२.
दिनांक :- ३०.०९.२०२६

प्रति,

मा. महाप्रबंधक
मा. उच्च न्यायालय,
मुंबई.

विषय :- महाराष्ट्र अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागास प्रवर्ग (जातीचे प्रमाणपत्र देणे व त्याच्या पडताळणीचे विनियमन) सुधारणा अधिनियम, २०२६ अंमलात आणण्यासाठी माजी निवृत्त न्यायाधीश यांच्या नावाची शिफारस करण्याबाबत.

महोदय,

उपरोक्त विषयाच्या अनुषंगाने आदिवासी विकास विभागाने या विभागास खालीलप्रमाणे विनंती केली आहे.

महाराष्ट्र अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागास प्रवर्ग (जातीचे प्रमाणपत्र देणे व त्याच्या पडताळणीचे विनियमन) अधिनियमामध्ये सन २०२६ मध्ये दिनांक २२ जुलै, २०२६ रोजीच्या अधिसूचनेद्वारे सुधारणा करण्यात आलेली आहे. सदर सुधारणेनुसार पडताळणी समितीच्या आदेशामूळे व्यथित झालेली कोणतीही व्यक्ती, असा आदेश मिळाल्याच्या दिनांकापासून ९० दिवसांच्या आत अपिल करण्यासाठी विभागीय आयुक्त यांना दि.१० ऑगस्ट, २०२६ रोजीच्या अधिसूचनेद्वारे अपिलीय प्राधिकारी घोषित केले आहे. दिनांक १०.०८.२०२६ रोजीची अधिसूचना मा. उच्च न्यायालय, मुंबई येथे रिट याचिका क्र.१०५८८/२०२६ द्वारे आव्हानित करण्यात आलेली आहे. तसेच मा. उच्च न्यायालय खंडपीठ, औरंगाबाद यांनी याचिका क्र. १०१०८/२०२६ प्रकरणी जात पडताळणी समितीच्या आदेशाविरुद्ध करावयाच्या अपील प्रकरणांत, अपिलीय प्राधिकरणात न्यायीक सदस्य असावेत, असे निरीक्षण दि.१३.०८.२०२६ च्या न्यायनिर्णयातील परिच्छेद २४ मध्ये नमूद केले आहे.

"It is now shown that the Appellate Authority is established, this Court finds that even otherwise, it is not shown that any independent machinery is provided to the Appellate Authority, nor have any Rules or Regulations etc. till now are formulated. When the forum or appellate authorities are created for redressal of the grievance, it is expected that such forum comprises of persons having judicial background in view of judgments in the

cases of State of Gujarat and Ors. Vs. Utility Users' Welfare Association and Ors., Gujarat Urja Vikas Nigam Ltd. Vs. Essar Power Ltd. and Madras Bar Association Vs. Union of India and Anr. This Court hopes that the Government thinks of appointment of any forum consisting the Presiding officer/Member having Judicial background."

उपरोक्त न्यायालयीन निरीक्षणे तसेच जात प्रमाणपत्र/जात वैधता प्रमाणपत्र पडताळणीची तांत्रिक व अर्थन्यायिक स्वरूपाची प्रक्रिया विचारात घेता, केवळ विभागीय आयुक्तांना अपील प्राधिकरण म्हणून विनिर्दिष्ट करण्याऐवजी, स्वतंत्र व सक्षम अपीलीय प्राधिकरणाची यंत्रणा निर्माण करणे अधिक योग्य ठरेल, असे मत व्यक्त केले आहे. उक्त न्यायालयीन अभिप्राय विचारात घेता, जिल्हा न्यायालयाचे निवृत्त न्यायाधीश यांच्या अध्यक्षतेखाली अपीलीय प्राधिकरणाची रचना करण्याचे प्रस्तावीत असून सात अपीलीय प्राधिकरणाची निर्मिती करण्याचे प्रस्तावित आहे. त्यामुळे सदर ७ अपीलीय प्राधिकरणावर मा. जिल्हा/सत्र न्यायालयाचे निवृत्त न्यायाधीश (दहा वर्षांचा अनुभव असलेले) यांची नियुक्ती करावयाची असल्याने किमान १० निवृत्त न्यायाधीश यांच्या नावांची शिफारस करण्याची विनंती आदिवासी विकास विभागाने या विभागास केली आहे.

२. उक्त वस्तुस्थिती पाहता, जिल्हा न्यायालयाचे निवृत्त न्यायाधीश यांच्या अध्यक्षतेखालील अपीलीय प्राधिकरणावर काम करण्यास इच्छुक असलेल्या मा. जिल्हा/सत्र न्यायालयाचे १० निवृत्त न्यायाधीशांच्या (दहा वर्षांचा अनुभव असलेले) नावाची शिफारस करावी, ही विनंती. सोबत आदिवासी विकास विभागाची दि.१०.०८.२०२६ व दि.२२.०७.२०२६ रोजीची अधिसूचना तसेच रिट याचिका क्र.१०१०८/२०२६ मध्ये मा. उच्च न्यायालय खंडपीठ, औरंगाबाद यांनी दिलेल्या दिनांक १३.०८.२०२६ रोजीच्या न्यायनिर्णयाची प्रत सुलभ संदर्भासाठी जोडून पाठवित आहे.

सोबत - वरीलप्रमाणे

आपला,

Subhash
Wale 01.10.2026

(सुभाष फुले)

उप विधि सल्लागार नि उप सचिव,
महाराष्ट्र शासन

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार

वर्ष १२, अंक २२(४)]

बुधवार, जुलै २२, २०२६/आषाढ ३१, शके १९४८

[पृष्ठ ६, किंमत : रुपये २३.००

असाधारण क्रमांक ४७

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र विधानमंडळाचे अधिनियम व राज्यपालांनी प्रख्यापित केलेले अध्यादेश व केलेले विनियम.

अनुक्रमणिका

सन २०२६ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ३८.— महाराष्ट्र अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागासप्रवर्ग (जातीचे प्रमाणपत्र देण्याचे व त्याच्या पडताळणीचे विनियमन) अधिनियम, २००० यात आणखी सुधारणा करण्यासाठी अधिनियम. पृष्ठे १-६

दिनांक २१ जुलै २०२६ रोजी राज्यपालांनी संमती दिलेला महाराष्ट्र विधानमंडळाचा पुढील अधिनियम माहितीसाठी, याद्वारे, प्रसिद्ध करण्यात येत आहे.

सुप्रिया धावरे,
सचिव (विधि विधान),
महाराष्ट्र शासन,
विधि व न्याय विभाग.

सन २०२६ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ३८.

(राज्यपालांची संमती मिळाल्यानंतर "महाराष्ट्र शासन राजपत्रात" दिनांक २२ जुलै २०२६ रोजी प्रथम प्रसिद्ध केलेला अधिनियम.)

महाराष्ट्र अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागासप्रवर्ग (जातीचे प्रमाणपत्र देण्याचे व त्याच्या पडताळणीचे विनियमन) अधिनियम, २००० यात आणखी सुधारणा करण्यासाठी अधिनियम.

२००१ चा ज्याअर्थी, यात यापुढे दिलेल्या प्रयोजनासाठी, महाराष्ट्र अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागासप्रवर्ग (जातीचे प्रमाणपत्र देण्याचे व त्याच्या पडताळणीचे विनियमन) अधिनियम, २००० यात आणखी सुधारणा करणे इष्ट आहे; त्याअर्थी, भारतीय गणराज्याच्या सत्त्याहत्तराव्या वर्षी, याद्वारे, पुढील अधिनियम करण्यात येत आहे :-

संक्षिप्त
नाव व प्रारंभ.

१. (१) या अधिनियमास, महाराष्ट्र अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागासप्रवर्ग (जातीचे प्रमाणपत्र देण्याचे व त्याच्या पडताळणीचे विनियमन) (सुधारणा) अधिनियम, २०२६, असे म्हणावे.

(२) तो, राज्य शासन, शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे नियत करील अशा दिनांकास अंमलात येईल.

सन २००१
चा महाराष्ट्र
अधिनियम क्रमांक
२३ याच्या कलम
२ ची सुधारणा.

२. महाराष्ट्र अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागासप्रवर्ग (जातीचे प्रमाणपत्र देण्याचे व त्याच्या पडताळणीचे विनियमन) अधिनियम, २००० (यात यापुढे ज्याचा निर्देश, "मुख्य अधिनियम" असा केला आहे) याच्या कलम २ मध्ये, खंड (घ) नंतर, पुढील खंड समाविष्ट करण्यात येतील :-

२००१ चा
महा. २३.

"(घ-१) "जातीचे बनावट प्रमाणपत्र" याचा अर्थ, सक्षम प्राधिकाऱ्याकडून देण्यात आले असल्याचे भासवणारे, परंतु, वस्तुतः जे उक्त प्राधिकाऱ्याने दिलेले नाही असे जाती प्रमाणपत्र, असा आहे ;

(घ-२) "बनावट वैधता प्रमाणपत्र" याचा अर्थ, पडताळणी समितीकडून देण्यात आले असल्याचे भासवणारे, परंतु, वस्तुतः जे पडताळणी समितीने दिलेले नाही असे वैधता प्रमाणपत्र, असा आहे ;

(घ-३) "जातीचे खोटे प्रमाणपत्र" याचा अर्थ, खोटी माहिती सादर करून अथवा खोटी कथने किंवा दस्तऐवज दाखल करून अथवा इतर कोणत्याही लबाडीच्या मार्गांनी मिळविलेले जाती प्रमाणपत्र, असा आहे ;

(घ-४) "खोटे वैधता प्रमाणपत्र" याचा अर्थ, खोटी माहिती सादर करून अथवा खोटी कथने किंवा दस्तऐवज दाखल करून अथवा इतर कोणत्याही लबाडीच्या मार्गांनी मिळविलेले वैधता प्रमाणपत्र, असा आहे ;".

सन २००१
चा महाराष्ट्र
अधिनियम क्रमांक
२३ याचे कलम
४क वगळणे.

३. मुख्य अधिनियमाचे कलम ४ क वगळण्यात येईल.

सन २००१
चा महाराष्ट्र
अधिनियम क्रमांक
२३ याच्या कलम
५ ची सुधारणा.

४. मुख्य अधिनियमाच्या कलम ५ मध्ये, समासटिपेतील, "अपील" या मजकुराऐवजी, "सक्षम प्राधिकाऱ्याच्या आदेशाविरुद्ध अपील" हा मजकूर दाखल करण्यात येईल.

सन २००१
चा महाराष्ट्र
अधिनियम क्रमांक
२३ यामध्ये कलमे
६क व ६ख
समाविष्ट करणे.

५. मुख्य अधिनियमाच्या कलम ६ नंतर, पुढील कलमे समाविष्ट करण्यात येतील :-

“६क. (१) जेव्हा,—

पुनर्विलोकन.

(एक) पडताळणी समितीला, एखाद्या विशिष्ट जातीतील, जमातीतील, वर्गातील किंवा प्रवर्गातील असणाऱ्या कोणत्याही व्यक्तीच्या दाव्याच्या बाबतीत कोणताही प्रतिकूल पुरावा प्राप्त झाला असेल; किंवा

(दोन) कोणत्याही व्यक्तीच्या रक्ताच्या नातेवाईकांनी, लबाडीने किंवा अपवेदन करून किंवा महत्त्वाची तथ्ये लपवून, वैधता प्रमाणपत्र मिळविलेले असेल; किंवा

(तीन) पडताळणी समिती एखाद्या व्यक्तीला किंवा तिच्या रक्ताच्या नातेवाईकांना वैधता प्रमाणपत्र देतेवेळी, पडताळणी समितीने, महत्त्वाची तथ्ये, सारभूत किंवा महत्त्वाचा पुरावा यांकडे दुर्लक्ष केले आहे किंवा त्यात अभिलेखावरून उघड दिसून येणारी चूक आहे अथवा योग्य प्रकारे चौकशी केलेली नाही किंवा त्याची कारणे नोंदविलेली नाहीत अथवा यथोचित विधिप्रक्रियेचे पालन केलेले नाही या निष्कर्षाप्रत आली असेल,

त्या बाबतीत, पडताळणी समिती, कोणत्याही व्यक्तीला किंवा तिच्या रक्ताच्या नातेवाईकांना अथवा अशा व्यक्तीच्या कुटुंबातील सदस्यांना वैधता प्रमाणपत्र देणाऱ्या तिच्या आदेशांचे, स्वाधिकारे, पुनर्विलोकन करू शकेल :

परंतु, पडताळणी समिती, व्यथित व्यक्तीला, म्हणणे मांडण्याची संधी दिल्याशिवाय, पुनर्विलोकनामध्ये कोणताही आदेश पारित करणार नाही.

(२) पडताळणी समिती, पुनर्विलोकन केल्यानंतर, त्याची कारणे नोंदविल्यानंतर, आदेशाद्वारे, एकतर, वैधता प्रमाणपत्र कायम ठेवील किंवा वैधता प्रमाणपत्र व जाती प्रमाणपत्र रद्द करील व जप्त करील आणि त्याबाबत संबंधित व्यक्तीला व संबंधित नियुक्ती प्राधिकाऱ्याला किंवा शैक्षणिक संस्थेला किंवा इतर-कोणत्याही संबंधित प्राधिकरणाला कळवील.

६ ख. (१) कलम ६, ६क किंवा ७ यांखालील पडताळणी समितीच्या आदेशामुळे व्यथित पडताळणी झालेली कोणतीही व्यक्ती, असा आदेश मिळाल्याच्या दिनांकापासून नव्वद दिवसांच्या आत, समितीच्या शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, शासनाने विनिर्दिष्ट केलेल्या अपील प्राधिकरणासमोर, आदेशाविरुद्ध अपील दाखल करू शकेल. अपील.

(२) अपील प्राधिकरण, अपील प्राप्त झाल्याच्या दिनांकापासून तीन महिन्यांच्या कालावधीत आणि अपीलकारास म्हणणे मांडण्याची वाजवी संधी दिल्यानंतर, त्यास योग्य वाटेल असा आदेश पारित करील.

(३) या कलमान्वये अपील प्राधिकरणाने पारित केलेला आदेश, अंतिम असेल आणि त्यास, भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद २२६ अन्वये उच्च न्यायालयाखेरीज, इतर कोणत्याही प्राधिकरणासमोर किंवा न्यायालयामध्ये आव्हान देता येणार नाही.”

६. मुख्य अधिनियमाच्या कलम ७ मध्ये,—

सन २००१

(१) पोट-कलम (१) मधील, “प्रमाणपत्र लाबाडीने मिळवले होते” या मजकुराऐवजी, चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २३ याच्या कलम ७ ची सुधारणा.

(२) पोट-कलम (२) वगळण्यात येईल ;

(३) समासटिपेतील, “जातीच्या खोट्या प्रमाणपत्राच्या” या मजकुरानंतर, “जातीच्या बनावट प्रमाणपत्राच्या” हा मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल.

७. मुख्य अधिनियमाच्या कलम ७ नंतर, पुढील कलम समाविष्ट करण्यात येईल :-

सन २००१ चा
महाराष्ट्र अधिनियम
क्रमांक २३
मध्ये: कलम ७क
समाविष्ट करणे.

बनावट व
खोटे प्रमाणपत्र
धारकाविरुद्ध
तक्रार.

“७ क. (१) जेव्हा पडताळणी समिती, जात प्रमाणपत्र बनावट किंवा खोटे आहे असा आदेश पारित करील तेव्हा, ज्या व्यक्तीने जातीचे बनावट किंवा खोटे प्रमाणपत्र सादर केले आहे, त्या व्यक्तीविरुद्ध सक्षम प्राधिकाऱ्याच्या अधिकारक्षेत्रातील संबंधित पोलीस ठाण्यात प्रथम माहिती अहवाल दाखल करण्याबाबत ती संबंधित सक्षम प्राधिकाऱ्याला निर्देश देईल.

(२) सक्षम प्राधिकारी किंवा या बाबतीत त्याने प्राधिकृत केलेला अधिकारी, जातीचे खोटे प्रमाणपत्र किंवा जातीचे बनावट प्रमाणपत्र धारकाविरुद्ध प्रथम माहिती अहवाल दाखल करील.

(३) पडताळणी समितीचा सदस्य-सचिव किंवा त्याने प्राधिकृत केलेला अधिकारी, बनावट वैधता प्रमाणपत्र किंवा खोटे वैधता प्रमाणपत्र धारकाविरुद्ध प्रथम माहिती अहवाल दाखल करील.”

सन २००१
चा महाराष्ट्र
अधिनियम क्रमांक
२३ याच्या कलम
९ ची सुधारणा.

८. मुख्य अधिनियमाच्या कलम ९ मध्ये, खंड (ड) नंतर, पुढील खंड जादा दाखल करण्यात येतील :-

“(फ) इतर राज्यातील कोणत्याही कार्यालयाकडील किंवा प्राधिकरणाकडील कोणताही दस्तऐवज शोधून काढण्यास व सादर करण्यास भाग पाडणे ;

(ग) विहित करता येईल अशी इतर कोणतीही बाब.”

सन २००१
चा महाराष्ट्र
अधिनियम क्रमांक
२३ याच्या कलम
१० ची सुधारणा.

९. मुख्य अधिनियमाच्या कलम १० मध्ये,-

(१) पोट-कलम (१) मधील, “जातीचे खोटे प्रमाणपत्र” या मजकुराऐवजी, “जातीचे बनावट प्रमाणपत्र किंवा जातीचे खोटे प्रमाणपत्र” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल;

(२) पोट-कलम (३) मधील, “खोटे” या मजकुराऐवजी, “बनावट किंवा खोटे” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल;

(३) पोट-कलम (४) मध्ये, “जातीचे खोटे प्रमाणपत्र” हा मजकूर ज्या दोन ठिकाणी आला असेल त्या दोन्ही ठिकाणी या मजकुराऐवजी, “जातीचे बनावट प्रमाणपत्र किंवा जातीचे खोटे प्रमाणपत्र” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल;

(४) पोट-कलम (४) नंतर, पुढील पोट-कलम जादा दाखल करण्यात येईल:-

“(५) पडताळणी समितीकडून जात प्रमाणपत्र रद्द करण्यात आल्यानंतर व जप्त करण्यात आल्यानंतर, संबंधित नियुक्ती प्राधिकारी, स्थानिक प्राधिकरण, शासन, शैक्षणिक संस्था, साविधिक मंडळ किंवा अभिकरण,-

(क) जर अपील दाखल केलेले असेल, आणि अपील प्राधिकरणाने ते फेटाळलेले असेल तर, अपील प्राधिकरणाच्या आदेशाच्या दिनांकापासून तीस दिवसांच्या आत;

(ख) जर अपील दाखल केलेले नसेल तर, कलम ६ख च्या पोट-कलम (१) मध्ये विनिर्दिष्ट केलेला अपील कालावधी समाप्त झाल्यापासून तीस दिवसांच्या आत, अशा व्यक्तीला दिलेले लाभ काढून घेण्याची कारवाई करील.”;

(५) समासटिपेतील, “जातीच्या खोट्या प्रमाणपत्राच्या” या मजकुरानंतर, “जातीच्या बनावट प्रमाणपत्राच्या” हा मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल.

सन २००१
चा महाराष्ट्र
अधिनियम क्रमांक
२३ याच्या कलम
११ ची सुधारणा.

१०. मुख्य अधिनियमाच्या कलम ११ मध्ये,-

(१) पोट-कलम (१) मधील,-

(एक) खंड (क) नंतर, पुढील खंड समाविष्ट करण्यात येतील :-

“(क-१) खोटी माहिती सादर करून किंवा खोटे विधान करून किंवा खोटे दस्तऐवज दाखल करून किंवा अन्य कोणत्याही प्रकारच्या लबाडीच्या मार्गाने वैधता प्रमाणपत्र मिळवते ; किंवा

(क-२) जातीचे बनावट प्रमाणपत्र किंवा बनावट वैधता प्रमाणपत्र सादर करते, किंवा”;

(दोन) खंड (ख) मधील, “जातीचे खोटे प्रमाणपत्र” या मजकुराऐवजी, “जातीचे बनावट प्रमाणपत्र किंवा जातीचे खोटे प्रमाणपत्र” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल ;

(तीन) “दोन हजार रुपयांपेक्षा कमी नसेल परंतु वीस हजार रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या द्रव्यदंडाची किंवा या दोन्ही शिक्षा होतील” या मजकुराऐवजी, “वीस हजार रुपयांपेक्षा कमी नसेल, परंतु पन्नास हजार रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या द्रव्यदंडाची शिक्षा होईल, अथवा या दोन्ही शिक्षा होतील” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल ;

(२) पोट-कलम (२) ऐवजी, पुढील पोट-कलमे दाखल करण्यात येतील :-

“(२) कोणतेही न्यायालय,-

(क) सक्षम प्राधिकाऱ्याने किंवा पडताळणी समितीने अथवा या प्रयोजनासाठी, सक्षम प्राधिकाऱ्याने किंवा पडताळणी समितीने यथोचितरीत्या प्राधिकृत केलेल्या अन्य कोणत्याही अधिकाऱ्याने केलेल्या लेखी तक्रारीवरून ; किंवा

(ख) जी तथ्ये मिळून अपराध घडतो त्या तथ्यांच्या पोलीस अहवालावरून, असेल त्या खेरीज, या कलमान्वये शिक्षापात्र असलेल्या अपराधाची दखल घेणार नाही ; परंतु, असा पोलीस अहवाल, कलम ७क अन्वये ज्या अधिकाऱ्याला प्रथम माहिती अहवाल दाखल करण्यासाठी प्राधिकृत केलेले आहे, त्या अधिकाऱ्याने दाखल केलेल्या प्रथम माहिती अहवालावर आधारित असेल.

(३) जर सक्षम प्राधिकाऱ्याने किंवा पडताळणी समितीने यथोचितरीत्या प्राधिकृत केलेला कोणताही अधिकारी, ज्या व्यक्तीने जातीच्या बनावट प्रमाणपत्राच्या किंवा जातीच्या खोट्या प्रमाणपत्राच्या आधारे लाभ मिळविलेले आहेत त्या व्यक्तीविरुद्ध प्रथम माहिती अहवाल दाखल करण्यात कसूर करील किंवा हेतुपुरस्सर विलंब करील तर, असा अधिकारी, वीस हजार रुपये इतक्या शास्तीस पात्र असेल आणि त्याला लागू असलेल्या सेवा नियमान्वये शिस्तभंगाच्या कारवाईसाठी देखील पात्र असेल.”.

११. मुख्य अधिनियमाच्या कलम १२ मध्ये, -

१९७४ चा २.
२०२३ चा
४६.

(१) “फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९७३” या मजकुराऐवजी, “भारतीय नागरिक सुरक्षा संहिता, २०२३” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल ;

(२) खंड (ख) मधील, “या संहितेच्या कलम २६२ चे पोट-कलम (२) वगळता कलम २६२ ते २६५ (दोन्ही धरून)” या मजकुराऐवजी, “उक्त संहितेची कलमे २८५ (त्याच्या पोट-कलम (२) खेरीज), २८६ ते २८८ (दोन्ही धरून)” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल.

सन २००१ चा
महाराष्ट्र अधिनियम
क्रमांक २३ याच्या
कलम १२ ची
सुधारणा.

१२. मुख्य अधिनियमाच्या कलम १३ मध्ये, पोट-कलम (१) मधील, “दोन हजार रुपयांपेक्षा कमी नसेल परंतु वीस हजार रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या द्रव्यदंडाची किंवा या दोन्ही शिक्षा होतील” या मजकुराऐवजी, “वीस हजार रुपयांपेक्षा कमी नसेल, परंतु पन्नास हजार रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या द्रव्यदंडाची शिक्षा होईल, अथवा या दोन्ही शिक्षा होतील” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल.

सन २००१
चा महाराष्ट्र
अधिनियम क्रमांक
२३ याच्या कलम
१३ ची सुधारणा.

१३. मुख्य अधिनियमाच्या कलम १६ मधील, “कोणत्याही गोष्टीबद्दल, कोणत्याही व्यक्तीविरुद्ध” या मजकुराऐवजी, “कोणत्याही गोष्टीच्या बाबतीत, सक्षम प्राधिकाऱ्याविरुद्ध अथवा पडताळणी समितीच्या किंवा अपील प्राधिकरणाच्या सदस्याविरुद्ध किंवा कोणत्याही व्यक्तीविरुद्ध” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल.

सन २००१
चा महाराष्ट्र
अधिनियम क्रमांक
२३ याच्या कलम
१६ ची सुधारणा.

सन २००१ १४. मुख्य अधिनियमाच्या कलम १८ मधील, पोट-कलम (१) मध्ये, पुढील परंतुक जादा दाखल
चा महाराष्ट्र करण्यात येईल :-
अधिनियम क्रमांक २३ याच्या कलम १८ च्या सुधारणा. “परंतु, जर कोणतेही नियम तात्काळ अंमलात आणावेत असे राज्य शासनाचे मत असेल तर, पूर्व प्रसिद्ध न करता, असे नियम करता येतील.”

अडचणी १५. (१) या अधिनियमाद्वारे सुधारणा केल्याप्रमाणे, मुख्य अधिनियमाच्या तरतुदींची अंमलबजावणी
दूर करण्याचा करताना कोणतीही अडचण उद्भवल्यास, राज्य शासनास, प्रसंगानुरूप उद्भवेल त्याप्रमाणे, ती अडचण
अधिकार. दूर करण्याच्या प्रयोजनासाठी, त्यास आवश्यक किंवा इष्ट असल्याचे वाटतील असे, या अधिनियमाद्वारे
सुधारणा केल्याप्रमाणे, मुख्य अधिनियमाच्या तरतुदींशी विसंगत नसतील असे निदेश, शासकीय राजपत्रात
प्रसिद्ध केलेल्या आदेशाद्वारे, देता येतील :

परंतु, या अधिनियमाच्या प्रारंभाच्या दिनांकापासून दोन वर्षांच्या कालावधी समाप्त झाल्यानंतर,
असा कोणताही आदेश काढण्यात येणार नाही.

(२) पोट-कलम (१) अन्वये काढलेला प्रत्येक आदेश, तो काढल्यानंतर, शक्य तितक्या
लवकर, राज्य विधानमंडळाच्या प्रत्येक सभागृहासमोर मांडण्यात येईल.

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार-ब

वर्ष १२, अंक १२२(५)]

सोमवार, ऑगस्ट १०, २०२६/श्रावण १९, शके १९४८

[पृष्ठे २, किंमत : रुपये ९.००

असाधारण क्रमांक ४३५

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र शासनाने महाराष्ट्र अधिनियमान्वये तयार केलेले
(भाग एक, एक-अ आणि एक-ल यांमध्ये प्रसिद्ध केलेले नियम व आदेश यांव्यतिरिक्त) नियम व आदेश.

आदिवासी विकास विभाग

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक १० ऑगस्ट, २०२६

अधिसूचना

महाराष्ट्र अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागास प्रवर्ग जातीचे प्रमाणपत्र (देण्याचे व त्याच्या पडताळणीचे विनियमन) (सुधारणा) अधिनियम, २०२६.

क्रमांक एसटीसी-२१२०/प्र.क्र.१३७/का.१०.—महाराष्ट्र अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागास प्रवर्ग जातीचे प्रमाणपत्र (देण्याचे व त्याच्या पडताळणीचे विनियमन) (सुधारणा) अधिनियम, २०२६ (२०२६ चा महा. ३८) याच्या कलम ६ख च्या पोट-कलम (१) द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करून महाराष्ट्र शासन याद्वारे अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागास प्रवर्ग जातीबाबत छाननी समितीने पारित केलेल्या आदेशांच्या संदर्भात, "अपील प्राधिकरण" म्हणून त्या त्या महसूल विभागासाठी नियुक्त केलेल्या विभागीय आयुक्तांना विनिर्दिष्ट करित आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

विजय वाघमारे,
शासनाचे सचिव.

TRIBAL DEVELOPMENT DEPARTMENT

Mantralaya, Mumbai 400 032, Dated 10th August, 2026

NOTIFICATION

MAHARASHTRA SCHEDULED CASTES, SCHEDULED TRIBES, DE-NOTIFIED TRIBES (VIMUKTA JATIS), NOMADIC TRIBES, OTHER BACKWARD CLASSES AND SPECIAL BACKWARD CATEGORY (REGULATION OF ISSUANCE AND VERIFICATION OF) CASTE CERTIFICATE (AMENDMENT) ACT, 2026.

No. STC-2120/CR-137/D-X.— In exercise of the powers conferred by sub-section (1) of section 6B of the Maharashtra Scheduled Castes, Scheduled Tribes, De-notified Tribes (Vimukta Jatis), Nomadic Tribes, Other Backward Classes and Special Backward Category (Regulation of Issuance and Verification of) Caste Certificate (Amendment) Act, 2026 (Mah. XXXVIII of 2026), the Government of Maharashtra hereby specifies the Divisional Commissioner appointed for the respective revenue division to be the Appellate Authority in respect of orders passed by the Scrutiny Committee for Scheduled Castes, Scheduled Tribes, De-notified Tribes (Vimukta Jatis), Nomadic Tribes, Other Backward Classes and Special Backward Category.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

VIJAY WAGHMARE,
Secretary to Government.